

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів
дисертації
Кісіля Романа Володимировича на тему
«Етнокультурний потенціал розвитку територіальних громад
Чернівецької області»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 106 – Географія
в галузі знань 10 – Природничі науки

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету

Вибір теми дисертаційного дослідження Кісіля Романа Володимировича зумовлений зростанням ролі етнокультурного потенціалу як важливого ресурсу збереження локальної та регіональної ідентичності, забезпечення соціальної згуртованості, розвитку культурно-пізнавального й етнічного туризму, креативних індустрій, територіального брендингу та підвищення конкурентоспроможності територіальних громад. У сучасних умовах етнокультурна спадщина перестає розглядатися виключно як сукупність об'єктів, що потребують охорони, а дедалі більше набуває значення активного ресурсу територіального розвитку.

Актуальність обраної проблематики посилюється в умовах децентралізації та зміцнення управлінської ролі територіальних громад. Перед органами місцевого самоврядування постає необхідність не лише забезпечувати збереження культурної спадщини, а й здійснювати її інвентаризацію, просторову систематизацію, включення до стратегій місцевого розвитку, туристичних маршрутів, культурних програм і територіальних брендів. За таких умов наукове обґрунтування компонентної, територіальної та функціональної структури етнокультурного потенціалу набуває вагомого теоретичного і практичного значення.

Особливу актуальність тема має для Чернівецької області, яка характеризується унікальним поєднанням прикордонного положення, складної історико-географічної генези, поліетнічності та поліконфесійності населення, різноманітності етнографічних і культурно-історичних ареалів, високої концентрації матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. У межах області взаємодіють українські, румунські, молдовські, єврейські, польські, німецькі та інші історико-культурні традиції. Значний вплив на формування сучасного етнокультурного простору мають Буковинська Гуцульщина, український та румуномовний ареали Північної Буковини, Герцаївщина та Північна Бессарабія.

Водночас етнокультурний потенціал територіальних громад зазнає суттєвих сучасних трансформацій. Депопуляція, старіння населення, трудова та освітня міграція, зменшення кількості безпосередніх носіїв традицій, зміна культурних практик, глобалізаційні процеси та воєнні виклики створюють ризики втрати окремих компонентів нематеріальної культурної спадщини.

Поряд із цим децентралізація, цифровізація, розвиток транскордонного співробітництва, культурного туризму, креативних індустрій та зростання інтересу до автентичних локальних продуктів формують нові можливості для використання етнокультурного потенціалу в розвитку громад.

Необхідність теоретико-методичного обґрунтування поняття «етнокультурний потенціал», розроблення методики його комплексного суспільно-географічного дослідження, виявлення просторової диференціації, проведення типізації територіальних громад і визначення диференційованих напрямів практичного використання етнокультурних ресурсів підтверджує актуальність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з напрямками наукової роботи кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Окремі положення дисертації розвивають проблематику кафедральних науково-дослідних тем «Просторове планування і трансформаційні процеси регіонального розвитку Карпато-Подільських областей України» (№ державної реєстрації 0121U100332) та «Просторові аспекти природних, соціальних і господарських систем Карпато-Подільського регіону в умовах трансформаційних процесів» (№ державної реєстрації 0126U004327).

Метою дисертаційного дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад суспільно-географічного дослідження етнокультурного потенціалу, виявлення особливостей його формування, компонентної, територіальної та функціональної структури, оцінювання просторової диференціації та обґрунтування напрямів його ефективного використання для розвитку територіальних громад Чернівецької області.

Для досягнення поставленої мети автором визначено та вирішено такі основні завдання:

1) узагальнити наукові підходи до трактування понять «етнокультурні ресурси», «етнокультурна спадщина» та «етнокультурний потенціал» і розкрити суспільно-географічну сутність етнокультурного потенціалу території;

2) обґрунтувати компонентну структуру етнокультурного потенціалу та визначити його основні функції в суспільному і соціально-економічному розвитку територіальних громад;

3) систематизувати й класифікувати чинники формування, збереження, трансформації та використання етнокультурного потенціалу;

4) здійснити комплексний аналіз матеріальних складових етнокультурного потенціалу територіальних громад, зокрема архітектурної, сакральної, меморіальної, музейної та іншої культурної спадщини;

5) проаналізувати територіальні особливості поширення складових нематеріальної етнокультурної спадщини, традиційних ремесл і промислів, фольклору, обрядовості, гастрономічної культури, фестивалів та інших проявів локальної культури;

6) оцінити територіальну концентрацію, доступність та просторові взаємозв'язки основних об'єктів і складових етнокультурного потенціалу із застосуванням картографічних та геоінформаційних методів;

7) здійснити інтегральне оцінювання та типізацію територіальних громад Чернівецької області за особливостями сформованості, структури й рівня використання етнокультурного потенціалу;

8) виявити основні проблеми, ризики та просторові диспропорції у збереженні й використанні етнокультурного потенціалу та обґрунтувати стратегічні напрями підвищення його ролі у розвитку територіальних громад Чернівецької області.

Об'єктом дослідження є етнокультурний потенціал територіальних громад Чернівецької області. Предметом дослідження виступають суспільно-географічні особливості формування, компонентної, територіальної та функціональної структури етнокультурного потенціалу, закономірності його поширення та напрями використання як чинника розвитку громад області.

Методологічну основу дисертаційної роботи становлять положення суспільної географії, географії культури, етногеографії, історичної географії, регіоналістики, географії населення, рекреаційної географії та просторового планування. У роботі використано системно-структурний, історико-географічний, порівняльно-географічний, статистичний, картографічний і геоінформаційний методи, методи класифікації та типізації, просторового та мережевого аналізу, геокодування, аналізу концентрації й доступності, а також побудови діаграм Вороного. Обробку та візуалізацію даних здійснено з використанням QGIS, GRASS GIS і Microsoft Excel.

Отже, дисертаційне дослідження Р.В. Кісіля присвячене актуальній науковій проблемі сучасної суспільної географії, а його результати мають важливе теоретико-методологічне та прикладне значення для дослідження розвитку територіальних громад.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації

Науковим завданням, нове розв'язання якого отримано в дисертаційній роботі, є поглиблення теоретико-методологічних засад суспільно-географічного дослідження етнокультурного потенціалу територіальних громад, встановлення закономірностей його формування та просторової диференціації, комплексне оцінювання матеріальних і нематеріальних складових, визначення територіальних форм їх концентрації та взаємодії, а також обґрунтування напрямів використання етнокультурного потенціалу як чинника розвитку територіальних громад Чернівецької області.

Нове розв'язання цього наукового завдання полягає у переході від переважно ресурсного й описового трактування етнокультурної спадщини до комплексного суспільно-географічного розуміння етнокультурного потенціалу як територіально організованої системи. Автором враховано не лише наявність культурних ресурсів, а й характер їх просторового поширення, концентрацію, доступність, історичну тяглість, функціональну активність, стан

інституціоналізації та можливості включення у сучасний соціально-економічний, туристичний і просторовий розвиток громад.

У роботі обґрунтовано компонентну, територіальну та функціональну структуру етнокультурного потенціалу, сформовано геопросторову базу відповідних об'єктів, здійснено картографування основних складових, застосовано методи геоінформаційного аналізу та проведено інтегральну типізацію всіх територіальних громад Чернівецької області.

Особливе значення має поєднання кількісних і якісних характеристик етнокультурного потенціалу. Це дало можливість уникнути його ототожнення виключно з кількістю офіційно зареєстрованих пам'яток і врахувати живі традиції, локальні культурні практики, етнокультурні ландшафти, музейну та інституційну мережу, подієву активність, етнодемографічну й конфесійну виразність територій.

Таким чином, у дисертації запропоновано комплексне розв'язання наукового завдання щодо суспільно-географічного оцінювання етнокультурного потенціалу територіальних громад і визначення диференційованих механізмів його використання у територіальному розвитку.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна

Використані в дисертаційній роботі наукові положення та результати інших авторів мають відповідні посилання. Із праць, опублікованих у співавторстві, автором використано лише ті наукові результати, у розробленні яких він брав безпосередню участь.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше:

1) обґрунтовано суспільно-географічний зміст поняття «етнокультурний потенціал територіальної громади», його компонентну структуру, яка охоплює матеріальну й нематеріальну етнокультурну спадщину, етнокультурні ландшафти, інституційно-соціальну та подієво-туристичну складові;

2) здійснено комплексне оцінювання етнокультурного потенціалу всіх територіальних громад Чернівецької області з урахуванням поєднання кількісних, просторових та якісних характеристик;

3) сформовано геопросторову базу етнокультурних об'єктів Чернівецької області, за допомогою якої виявлено особливості їх територіальної концентрації, доступності, просторової диференціації та взаємного тяжіння;

4) здійснено типізацію територіальних громад Чернівецької області за рівнем і структурою етнокультурного потенціалу із виокремленням громад із дуже високим, високим, середнім і низьким рівнями його сформованості;

5) обґрунтовано диференційовані напрями використання етнокультурного потенціалу в соціально-економічному, туристичному, культурному та іміджевому розвитку територіальних громад;

удосконалено:

1) методику суспільно-географічного дослідження етнокультурного потенціалу шляхом поєднання статистичних, картографічних, геоінформаційних, порівняльно-географічних та інтегральних методів;

2) класифікацію чинників формування, збереження, трансформації та використання етнокультурного потенціалу з виокремленням природно-географічних, історико-генетичних, демогеографічних, етномовних і конфесійних, соціально-економічних, політико-правових, культурно-символічних, комунікаційно-інформаційних, просторово-планувальних та трансформаційних чинників;

3) підходи до аналізу територіальної структури етнокультурного потенціалу з урахуванням концентрації, просторової доступності, зон тяжіння та взаємозв'язку культурних об'єктів і центрів;

отримало подальший розвиток:

1) теоретичне обґрунтування ролі етнокультурного потенціалу у формуванні локальної ідентичності, соціальної згуртованості, туристичної привабливості, креативного підприємництва та територіального брендингу;

2) дослідження етнокультурного простору Чернівецької області на рівні територіальних громад із урахуванням їх історико-географічної, етнічної, конфесійної та природно-ландшафтної специфіки;

3) підходи до використання культурної спадщини, етнокультурного різноманіття й локальної ідентичності у стратегічному та просторовому плануванні розвитку територіальних громад.

Отримані наукові результати поглиблюють суспільно-географічні уявлення про етнокультурний потенціал територій та створюють методичну основу для проведення аналогічних досліджень в інших прикордонних, поліетнічних і поліконфесійних регіонах України.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Р.В. Кісіля є достатньо обґрунтованими і достовірними, що забезпечується комплексністю методологічного підходу, використанням значного масиву різнотипної інформації та поєднанням традиційних суспільно-географічних і сучасних геоінформаційних методів.

Джерельну основу дослідження становлять офіційні переліки пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, статистичні матеріали, дані органів державної влади й місцевого самоврядування, інформація територіальних громад, музейних і культурних установ, відкриті просторові дані, картографічні матеріали, наукова література та інші достовірні інформаційні ресурси.

Важливою перевагою дисертаційної роботи є формування автором інформаційної та геопросторової бази етнокультурних об'єктів. Застосування картографічного й геоінформаційного аналізу дало змогу не лише локалізувати об'єкти культурної спадщини, а й дослідити їх просторові взаємозв'язки, концентрацію, доступність, територіальні диспропорції та зони тяжіння.

Достовірність результатів підсилюється комплексним аналізом матеріальної та нематеріальної спадщини, музейної мережі, сакральних і меморіальних об'єктів, фестивального руху, традиційної гастрономії, ремесел, фольклору та інших компонентів етнокультурного середовища.

Особливо важливим є те, що автор методично коректно не ототожнює відсутність або невелику кількість офіційно облікованих пам'яток у громаді з відсутністю етнокультурного потенціалу. Такий підхід дозволяє враховувати недостатньо інвентаризовану традиційну сільську забудову, локальні звичаї, усну історію, традиційні знання й практики, які можуть бути суттєвими для локальної ідентичності.

Структура дисертаційного дослідження є логічною та послідовною. Теоретико-методологічні положення першого розділу створюють основу для аналізу чинників формування етнокультурного потенціалу у другому розділі та комплексного компонентно-територіального аналізу і типізації громад у третьому.

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, а сформульовані висновки відповідають поставленій меті й завданням.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання

Кісіль Роман Володимирович продемонстрував належний рівень теоретичної та методологічної підготовки, володіння сучасними положеннями суспільної географії, географії культури, етногеографії, історичної географії, регіоналістики, рекреаційної географії, просторового планування та геоінформаційних технологій.

У процесі виконання дисертаційної роботи здобувач опанував комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема системно-структурний, порівняльно-географічний, історико-географічний, статистичний, картографічний, геоінформаційний методи, методи класифікації, типізації, просторового аналізу та інші.

Особистий внесок здобувача полягає у самостійному виконанні комплексного суспільно-географічного дослідження етнокультурного потенціалу територіальних громад Чернівецької області. Автором самостійно обґрунтовано теоретико-методичні засади дослідження; уточнено понятійно-термінологічний апарат; сформовано компонентну, територіальну та функціональну структуру етнокультурного потенціалу; систематизовано чинники його формування, збереження та трансформації; сформовано інформаційну і геопросторову базу даних; проведено картографічний та геоінформаційний аналіз; встановлено просторові закономірності та диспропорції; здійснено типізацію територіальних громад і розроблено диференційовані практичні рекомендації.

Із публікацій, виконаних у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті наукові положення, методичні підходи та результати, які є особистим внеском Р.В. Кісіля.

6. Наукове та практичне значення роботи

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у поглибленні суспільно-географічного розуміння етнокультурного потенціалу території як складної просторово організованої системи, яка охоплює не лише матеріальні й

нематеріальні культурні ресурси, а й етнокультурні ландшафти, систему носіїв традицій, інституційно-соціальне середовище та подієво-туристичні форми їх актуалізації.

Удосконалена компонентна структура етнокультурного потенціалу дозволяє комплексно оцінювати не лише кількість і різноманітність культурних ресурсів, а й характер їх територіального поєднання, історичну тяглість, функціональну активність, інституційне забезпечення та можливість використання у розвитку територій.

Теоретично значущим є виділення ієрархічної територіальної структури етнокультурного потенціалу, представлені окремими об'єктами, осередками, центрами, вузлами, кластерами, ареалами, контактними зонами, маршрутами й етнокультурними коридорами.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання органами місцевого самоврядування, районними та обласними органами влади під час розроблення стратегій соціально-економічного розвитку, програм охорони культурної спадщини, туристичних і культурних програм, просторового планування та формування територіальних брендів.

Результати типізації громад дозволяють диференціювати управлінські рішення залежно від рівня сформованості етнокультурного потенціалу. Для громад із дуже високим рівнем пріоритетними можуть бути збалансоване управління культурними ресурсами, запобігання надмірній комерціалізації, міжнародне співробітництво та управління туристичними потоками; для громад високого рівня – активізація й інтеграція ресурсів; для середнього – спеціалізація та мережева кооперація; для низького – першочергова інвентаризація, збереження та актуалізація локальних культурних ресурсів.

Запропоновані підходи можуть бути використані при формуванні тематичних міжгромадських культурних і туристичних маршрутів, розвитку етнокультурних кластерів, цифрових архівів, музейних та інтерактивних продуктів, підтримці традиційних ремесел, гастрономії й інших форм локального культурного підприємництва.

7. Використання результатів роботи

Результати дисертаційного дослідження мають конкретне практичне впровадження.

Одержані результати враховано Чернівецькою обласною радою при реалізації положень Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року, Програми економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2025 рік, а також при підготовці заходів, пов'язаних із використанням культурної спадщини та посиленням ролі етнокультурних ресурсів у розвитку територій.

Матеріали дослідження використано під час підготовки узагальнюючих положень завершального звіту кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з наукової тематики просторового планування та трансформаційних процесів регіонального розвитку Карпато-Подільських областей України.

Окремі результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія

Федьковича під час викладання нормативних і вибіркових освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Практична апробація результатів свідчить про можливість використання запропонованих підходів у регіональному та місцевому управлінні, культурній політиці, просторовому плануванні, розвитку туризму та освітньому процесі.

8. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації

Публікації Кісіля Романа Володимировича достатньо повно відображають основні наукові положення, теоретико-методологічні підходи та результати дисертаційного дослідження.

За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць, з яких 3 є одноосібними та 8 виконано у співавторстві. Серед них одна стаття у співавторстві опублікована у виданні, включеному до переліку наукових фахових видань України категорії «А» та проіндексованому в міжнародних наукометричних базах Web of Science Core Collection та/або Scopus; чотири статті опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії «Б», з яких одна є одноосібною; шість праць мають апробаційний характер і опубліковані у матеріалах наукових конференцій та семінарів.

Кількість, рівень і зміст опублікованих наукових праць є достатніми для висвітлення основних результатів дисертаційного дослідження.

Список публікацій здобувача за темою дисертації Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України (категорія А) та проіндексованих у наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

1) Bezugly V., Kostaschuk I., Kisil R., Yavorska V., Buyanovska L. *World Heritage: features, composition, and tourist significance. Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2024. Vol. 33, No. 3. P. 440–452. DOI: 10.15421/112441. (Внесок авторів: Безуглий В.В. – обґрунтовано теоретичні засади дослідження Всесвітньої спадщини, узагальнено особливості її формування, структури та сучасного стану; Костащук І.І. – проаналізовано суспільно-географічні аспекти територіальної організації об'єктів Всесвітньої спадщини та їх значення для розвитку територій і туризму; Кісіль Р.В. – систематизовано склад і типологічні особливості об'єктів Всесвітньої спадщини, опрацьовано статистичні й просторові характеристики їх поширення; Яворська В.В. – проаналізовано регіональні особливості розміщення та туристичного використання об'єктів Всесвітньої спадщини, узагальнено їх роль у формуванні туристичної привабливості територій; Буяновська Л.Ю. – опрацьовано матеріали щодо історико-географічних передумов формування об'єктів культурної спадщини, їх територіальної репрезентації та значення у структурі світової культурної спадщини).

**Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових
видань України категорії Б**

1) Kostaschuk I., Kisil R. Confessional space and its structure in the context of human geography research. *Часопис соціально-економічної географії*. 2016. Вип. 20(1). С. 40–45. (Внесок авторів: Костащук І.І. – обґрунтовано суспільно-географічний зміст поняття «конфесійний простір», визначено його співвідношення з категоріями «релігійний простір», «релігійна сфера» та «конфесія»; Кісіль Р.В. – систематизовано структуру конфесійного простору, виокремлено її територіальну, галузеву та управлінську складові, охарактеризовано основні елементи територіальної організації конфесійного простору).

2) Костащук І.І., Кісіль Р.В. Територіальна організація музеїв як об'єктів етнокультурного потенціалу Чернівецької області. *Географія та туризм : науковий журнал*. 2021. Вип. 64. С. 42–53. DOI: 10.17721/2308-135X.2021.64.42-52. (Внесок авторів: Костащук І.І. – удосконалено класифікацію музеїв, обґрунтовано їх місце у структурі етнокультурного потенціалу поліетнічного регіону та визначено значення для розвитку туризму; Кісіль Р.В. – сформовано базу даних музеїв Чернівецької області, проаналізовано їх територіальне розміщення та етнічну приналежність, здійснено розрахунок індексів локалізації і забезпеченості населення музеями та проведено групування територіальних громад).

3) Кісіль Р.В. Етнофестивалі у Чернівецькій області як показники поліетнічної ідентичності та складові потенціалу розвитку громад. *Часопис соціально-економічної географії*. 2023. № 35. С. 52–59. DOI: 10.26565/2076-1333-2023-35-05. (Внесок автора: Кісіль Р.В. – одноосібно обґрунтовано роль етнофестивалів у формуванні та репрезентації поліетнічної ідентичності Чернівецької області, досліджено просторово-часові особливості їх проведення, систематизовано фестивальні події та визначено їх значення як складової етнокультурного потенціалу і чинника розвитку територіальних громад).

4) Кісіль Р.В., Захарчук І.В. Етнокультурний потенціал Чернівецької області в перцепційному вимірі її геопростору. *Науковий вісник Чернівецького університету : Географія*. 2025. № 853. С. 143–151. DOI: 10.31861/geo.2025.853.143-151. (Внесок авторів: Кісіль Р.В. – проаналізовано етнокультурний потенціал Чернівецької області, визначено його поліетнічні особливості та роль культурних практик і етнофестивалів у формуванні регіонального іміджу й розвитку територіальних громад; Захарчук І.В. – обґрунтовано застосування перцепційно-географічного підходу, проаналізовано ментальні образи території та просторову ідентичність населення, опрацьовано результати перцепційного дослідження і контент-аналізу культурних подій).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1) Кісіль Р. Історико-географічні особливості формування етнокультурного потенціалу Чернівецької області. *Регіон – 2021: суспільно-географічні аспекти* : матеріали міжн. наук.-практ. конференції студентів,

аспірантів та молодих науковців, 15 квітня 2021 р. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. С. 37-38.

2) Костащук І., Кісіль Р. Етнокультурний потенціал Чернівецької області як важливий аспект регіонального розвитку. *Географічна наука та освіта: перспективи й інновації* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 трав. 2021 р. Переяслав (Київ. обл.), 2021. С. 64-67. (Внесок авторів: Костащук І. – обґрунтовано значення етнокультурного потенціалу в системі чинників регіонального розвитку та визначено основні напрями його суспільно-географічного дослідження; Кісіль Р. – охарактеризовано складові етнокультурного потенціалу Чернівецької області, проаналізовано їх територіальні особливості та можливості використання у розвитку регіону).

3) Костащук І., Кісіль Р. Фестивалі міста Чернівці як складові його етнокультурного потенціалу та поліетнічної ідентичності. *Регіон – 2021: суспільно-географічні аспекти* : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції, 21 жовтня 2021 р. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 146-148. (Внесок авторів: Костащук І. – обґрунтовано роль фестивального руху у формуванні етнокультурного потенціалу та поліетнічної ідентичності міста; Кісіль Р. – систематизовано фестивальні події Чернівців, охарактеризовано їх етнокультурну спрямованість і визначено значення для репрезентації культурного різноманіття та туристичної привабливості міста).

4) Кісіль Р. Роль етнокультурного потенціалу в розвитку територіальних громад. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, присвяченої 90-річчю з дня народження проф. Ярослава Жупанського, 16-18 трав. 2024 р. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 285-287.

5) Костащук І., Вієру І., Кісіль Р. Етнічна структура населення Північної Буковини в першій половині ХХ століття. *Регіональні дослідження України: інтеграція традицій і інновацій (на відзначення 30-ї річниці заснування кафедри географії України)* : матеріали Всеукр. наук. конференції, 30 травня 2025 р. Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2025. С. 32-36. (Внесок авторів: Костащук І. – обґрунтовано історико-географічні передумови формування етнічної структури населення Північної Буковини; Вієру І. – проаналізовано динаміку та територіальні особливості розселення основних етнічних груп регіону в першій половині ХХ ст.; Кісіль Р. – систематизовано статистичні дані щодо етнічного складу населення, здійснено їх порівняльно-географічний аналіз та узагальнено просторові відмінності етнічної структури території).

6) Кісіль Р., Гелка О. Етнокультурний потенціал як чинник розвитку іміджу територіальних громад Чернівецької області. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри географії України та регіоналістики, 31 жовт. – 2 листоп. 2025 р. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 239-242. (Внесок авторів: Кісіль Р. – обґрунтовано роль етнокультурного потенціалу у формуванні іміджу

територіальних громад Чернівецької області та визначено основні напрями його використання у територіальному брендингу; Гелка О. – проаналізовано етнокультурні ресурси окремих громад, узагальнено їх іміджеформувальні характеристики та можливості використання для підвищення туристичної привабливості територій).

9. Апробація матеріалів дисертації

Основні теоретичні положення, методичні підходи та результати дисертаційної роботи пройшли належну апробацію під час наукових конференцій, семінарів та інших науково-комунікативних заходів.

Результати дослідження були представлені, зокрема, на:

- 1) міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Регіон – 2021: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків, 15 квітня 2021 р.);
- 2) міжнародній науково-практичній конференції «Географічна наука та освіта: перспективи й інновації» (м. Переяслав, 20–21 травня 2021 р.);
- 3) міжнародній науково-практичній конференції «Регіон – 2021: суспільно-географічні аспекти» (м. Харків, 21 жовтня 2021 р.);
- 4) міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених, присвяченій 90-річчю від дня народження професора Ярослава Жупанського, «Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика» (м. Чернівці, 16–18 травня 2024 р.);
- 5) Всеукраїнській науковій конференції «Регіональні дослідження України: інтеграція традицій і інновацій», присвяченій 30-й річниці заснування кафедри географії України (м. Київ, 30 травня 2025 р.);
- 6) міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри географії України та регіоналістики, «Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика» (м. Чернівці, 31 жовтня – 2 листопада 2025 р.).

Представлення результатів дисертації на міжнародних та всеукраїнських наукових заходах забезпечило їх належну фахову апробацію та обговорення у професійному середовищі.

10. Мова та стиль викладення

Мова та стиль викладення дисертаційної роботи відповідають вимогам, що ставляться до кваліфікаційних наукових праць. Матеріал викладено послідовно, логічно та аргументовано.

Автор коректно використовує понятійно-термінологічний апарат суспільної географії, етногеографії, географії культури, історичної географії, регіоналістики та просторового планування.

Структура дисертації забезпечує логічний перехід від теоретико-методологічних положень до аналізу чинників формування етнокультурного потенціалу, комплексного дослідження його матеріальних і нематеріальних складових, картографічного аналізу, типізації громад і розроблення практичних рекомендацій.

Текстова частина органічно доповнюється таблицями, структурно-логічними схемами, графіками, діаграмами та тематичними картосхемами, що покращує наукову аргументацію та сприйняття отриманих результатів.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту

За своїм фаховим спрямуванням, об'єктом і предметом дослідження, використаним методологічним апаратом, характером одержаних результатів, науковою новизною та практичним значенням дисертаційна робота Кісіля Романа Володимировича «Етнокультурний потенціал розвитку територіальних громад Чернівецької області» відповідає спеціальності 106 – Географія галузі знань 10 – Природничі науки.

Робота має виразне суспільно-географічне спрямування, оскільки в ній досліджено просторові закономірності формування, структури, розміщення, територіальної диференціації та функціонального використання етнокультурного потенціалу.

Освітню та наукову складові підготовки доктора філософії здобувач виконав у повному обсязі.

12. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена відповідно до нормативних вимог, установлених для кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії.

Робота складається зі вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел і додатків. У дисертації представлено таблиці, структурно-логічні схеми та тематичні картосхеми.

Оформлення бібліографічних посилань, таблиць, рисунків і структурних елементів дисертаційної роботи загалом відповідає встановленим вимогам.

13. Рекомендації дисертації до захисту

Дисертаційна робота «Етнокультурний потенціал розвитку територіальних громад Чернівецької області» Кісіля Романа Володимировича, подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 106 – Географія галузі знань 10 – Природничі науки, є самостійним, завершеним, комплексним і багатоаспектним науковим дослідженням, у якому отримано нові теоретичні, методичні та прикладні результати.

Наукова новизна, теоретичне та практичне значення отриманих результатів є достатньо обґрунтованими. Основні положення роботи пройшли належну апробацію та висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами і доповненнями, внесеними наказом МОН України № 759 від 31.05.2019, а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р.; № 502 від 19.05.2023 р.; № 507 від 03.05.2024 р.).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри географії України та регіоналістики (протокол № 2 від 11 вересня 2026 р.) географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича дисертацію Кісіля Романа Володимировича рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 106 Географія з галузі знань 10 Природничі науки.

18 вересня 2026 року

Голова
на розширеному засіданні
кафедри географії України та регіоналістики
географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича, д.геогр.н., професор,
професор кафедри географії України
та регіоналістики

Василь ДЖАМАН

